

از انجمن شرکت‌های دانش بنیان تا بسترسازی حوزه فن آوری و نوآوری در استان کرمان

< شیمایلاکوبی

دبیر انجمن شرکت‌های دانش بنیان
استان کرمان

تجارت سنتی دیگر پاسخگوی نیازهای توسعه‌ای استان نیست. یکی از دغدغه‌هایی که در استان کرمان وجود داشت واگرایی در زمینه‌های فناوری و نوآوری است. دنیا وارد کسب‌وکارهای نوینی شده است که در استان کرمان بستر آن‌ها وجود ندارد؛ این امر باعث شد که یک تفکر در هم‌افزایی بین تولیدکنندگان فناوری و نوآوری صورت پذیرد که منجر به تشکیل انجمن شرکت‌های دانش بنیان در آذرماه ۹۶ شد.

در کشور ما همواره نگرش از بالا به پایین بوده و دستورات از دولت به بخش خصوصی دیکته شده است. بخش خصوصی که صنایع کوچک و متوسط را به وجود آورده است، هیچ‌گونه دخالتی در تصمیم‌گیری‌ها ندارد و کسی پاسخ‌گوی مشکلات به وجود آمده برای آن نیست و این بخش است که تاوان اشتباهات را پس داده است. یک استراتژی انجمن این است که باید در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها به سازمان‌های ذیربط کمک شود تا از بالا با برنامه‌ریزی صحیح و کارشناسی مسائل حوزه فناوری و نوآوری دنبال گردد. با این نگاه که مطابق با مفاد مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار است، شرکت‌های فناور به‌طور مستقیم در برنامه‌ریزی‌های حوزه فناوری مشارکت خواهند داشت. بخش خصوصی با مشکلات زیادی روبه‌رو است و برای فرار از این بن‌بست‌ها همواره راه‌حلی برای آن‌ها اندیشیده است. در مورد امور فناوری، مرجع معتبر و زنجیره واحدی

در اقتصاد رو به رشد جهان که توجه به فن آوری و اقتصاد مبتنی بر آن، نقش بسیار مؤثری در توسعه کارآفرینی، توسعه ملی، رشد و رونق اقتصادی کشورها ایفا می‌نماید. ایران و به‌خصوص استان کرمان هنوز در جایگاه مناسبی از نظر فناوری قرار ندارد. به‌صورت پراکنده مطالعاتی در زمینه‌های مرتبط با فناوری و نوآوری در کشور صورت گرفته است، اما نیاز به بررسی جامع این موضوع به‌طور جدی احساس می‌شود. امروزه توسعه پایدار بر صنایع مبتنی بر دانش و فناوری بنا شده و میزان محصولات دانش بنیان تولیدشده در یک منطقه به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های تحقق اقتصاد دانش‌محور با شاخص دستیابی به فناوری است. در واقع اقتصاد بر پایه دانش و تکنولوژی امروزه دیگر یک انتخاب نیست، بلکه یک اجبار است. حرکت از اقتصاد منبع محور به سمت اقتصاد دانش‌محور چند سالی است که در کشور آغاز شد. این مسیر باید در استان نیز با جدیت دنبال شود. این نکته اثبات شده است که منابع طبیعی به‌تنهایی باعث رشد و پیشرفت پایدار یک منطقه نمی‌شوند، نمونه واضح آن خود استان کرمان است همان‌طور که می‌دانیم صنایع بزرگ معدنی و صنعتی در استان وجود دارد، ولی وجود این صنایع به‌تنهایی نتوانسته است باعث رشد و پیشرفت شرکت‌های کوچک و متوسط شود. اقتصاد کرمان راهی جز حرکت در مسیر اقتصاد دانش بنیان و فناورانه ندارد. اقتصاد، تولید و

وجود ندارد و می‌بایست ارتباط مؤثری بین نهادهای فناوری ایجاد کرد تا بتوان بستر کسب‌وکار را مهیا کرد. در این راستا شورای عالی فناوری و نوآوری استان کرمان تشکیل شده است تا مباحث فناوری را سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و آینده‌نگری کند. انجمن شرکت‌های دانش‌بنیان تلاش مضاعف برای ایجاد اکوسیستم فناوری در استان دارد. از آنجاکه نهادهای زیادی در اکوسیستم فناوری دخیل هستند، همگرایی لازم بین آن‌ها وجود ندارد و کارها به صورت جزیره‌ای انجام می‌شود و برای این که استراتژی مشخصی داشته باشند و بسترسازی لازم ایجاد شود، باید حرکتی اصولی در این مورد صورت پذیرد؛ چون پیشرفت هر منطقه درگرو رشد فناوری و نوآوری آن حوزه است. از طرفی کمیته‌ها و شوراهای فناوری آحاد اجرایی و عملیاتی نیستند، لذا باید مرجعی به وجود آید که در سایه آن به تمام اهدافی که در توسعه فناوری استان وجود دارد جامع عمل پوشانده شود، از این رو تشکیل شورای عالی فناوری و نوآوری در سی‌امین شورای گفتگوی بخش دولتی و خصوصی از طرف انجمن پیشنهاد و تصویب گردید و محل دبیرخانه آن، در انجمن شرکت‌های دانش‌بنیان استان کرمان انتخاب شد.

اعضاء اصلی شورای عالی فناوری و نوآوری استان کرمان:

۱. استاندار (رئیس)

۲. رئیس انجمن شرکت‌های دانش‌بنیان استان (دبیر)

۳. رئیس پارک علم و فناوری استان

۴. رئیس بنیاد نخبگان استان

۵. رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان
 ۶. رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان
 ۷. مدیرکل ارتباطات و فناوری اطلاعات استان
 ۸. رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت استان
 ۹. مدیرعامل صندوق پژوهش و فناوری استان
 ۱۰. معاون پژوهشی و فناوری دانشگاه شهید باهنر کرمان
 ۱۱. معاون تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی کرمان
- هدف از تشکیل شورای عالی فناوری و نوآوری استان کرمان، سیاست‌گذاری و تدوین راهبردهای استانی در قلمرو فناوری، برنامه‌های میان‌مدت و بلندمدت برای توسعه پژوهش‌های بنیادی و کاربردی در قلمرو فناوری و گسترش کاربری فناوری در استان و برنامه‌های توسعه بخش‌های مختلف است و می‌تواند اهداف زیر را دنبال نماید:
- تدوین و به‌روزرسانی سند توسعه فناوری استان کرمان،
 - برنامه‌ریزی در جهت استقرار و اصلاح اکوسیستم فناوری و نوآوری در استان،
 - تدوین برنامه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت فناوری و نوآوری استان بر اساس سند توسعه فناوری،
 - تعیین اولویت‌های تحقیقاتی و فناوری استان بر مبنای شناسایی نیازها، توانایی‌ها و مزیت‌های استانی،
 - تدوین آیین‌نامه نحوه نظارت بر فعالیتهای فناورانه و نوآورانه استان در چارچوب سند توسعه فناوری،
 - تدوین سازوکارهای همسویی بین اهداف و سیاست‌های استانی در زمینه فناوری و نوآوری با اهداف و سیاست‌های ملی،
 - پایش و آمایش توسعه فناوری استان.

رویکرد شورای عالی فناوری و نوآوری، نقش‌آفرینی بخش خصوصی فناور در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های حوزه فناوری استان کرمان و ایجاد هماهنگی و ارتباط مؤثر بین نهادهای مرتبط با توسعه فناوری استان است. این شورا که به‌عنوان مرجع واحد تدوین سازوکارهای هم‌سویی بین اهداف و سیاست‌های استانی در زمینه فناوری و نوآوری با اهداف و سیاست‌های ملی شناخته می‌شود، وظیفه پایش، آمایش و آینده‌نگاری توسعه فناوری استان را بر عهده دارد. ویژگی منحصر به‌فرد این شورا تعیین بخش خصوصی فناور به‌عنوان دبیرخانه آن است که می‌تواند به‌عنوان یک ساختار خاص نه‌تنها در استان بلکه در کشور شناخته شود. تشکیل شورا توان و قدرت بخش خصوصی را در تصمیم‌گیری‌های حوزه فناوری افزایش می‌دهد.

از دیگر موارد اصلی که انجمن در پیروی شورای عالی فناوری و نوآوری دنبال کرده تلاش برای ایجاد اکوسیستم فن‌آوری در استان کرمان است. از آنجاکه نهادهای زیادی نظیر آموزش‌وپرورش، دانشگاه‌ها، پارک علم و فناوری، بنیاد ملی نخبگان، سازمان فنی و حرفه‌ای، اتاق بازرگانی، صندوق‌های مالی و غیره در اکوسیستم فن‌آوری دخیل هستند بنابراین ارتباط مؤثر آن‌ها پیش‌نیاز شکل‌گیری و توسعه فناوری است. این خلأ نیاز به تدوین طرحی به‌منظور استقرار نظام فناوری و نوآوری در استان کرمان را پررنگ می‌نماید. امروزه با توجه به‌ضرورت نقش فناوری در توسعه اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشورها و انقلاب صنعتی چهارم که مبتنی بر فناوری است چنانچه

نهادهای زیادی در اکوسیستم فن‌آوری دخیل هستند بنابراین ارتباط مؤثر آن‌ها پیش‌نیاز شکل‌گیری و توسعه فناوری است. این خلأ نیاز به تدوین طرحی به‌منظور استقرار نظام فناوری و نوآوری در استان کرمان را پررنگ می‌نماید. امروزه با توجه به‌ضرورت نقش فناوری در توسعه اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشورها و انقلاب صنعتی چهارم که مبتنی بر فناوری است چنانچه

است چنانچه کشورها به کمک توسعه و فناوری نتوانند در انقلاب چهارم گام نهند با مشکلاتی نظیر کاهش صادرات، کاهش بهره‌وری تولید، کاهش رضایت مصرف‌کننده، عقب‌ماندگی و ورشکستگی، افزایش بی‌رویه هزینه‌های تولید و قیمت تمام‌شده و کاهش کیفیت محصولات و کاهش فروش روبرو خواهند شد.

اهداف اولیه:

- تعیین عناصر اصلی و فرعی زنجیره اکوسیستم فناوری
- تعیین SWOT اجرایی عناصر اصلی و فرعی اکوسیستم
- تعیین جایگاه عناصر و ارتباط عناصر بر اساس SWOT تعریف شده
- تعیین مسئولیت هر عنصر بر اساس جایگاه تعریف شده
- استفاده از آیین‌نامه‌های اجرائی مصوب هر عنصر در راستای نقش آفرینی هر عنصر
- تعیین، تأمین، تسهیل و توسعه نیازمندی‌های زنجیره فناوری
- حذف بلا تکلیفی و سردرگمی و تسهیل در ارائه و استفاده از خدمات عناصر اکوسیستم توسط متقاضیان در سطوح مختلف

اهداف ثانویه:

- توسعه هدفمند و پیوسته فناوری و آینده‌پژوهی
- شناسایی، تأمین، توسعه و سامان‌دهی نیازمندی‌های استان در حوزه آموزش، پژوهش و مهارت
- توسعه کسب‌وکار و اشتغال
- کمک به رفع موانع تولید در حوزه فناوری و تکنولوژی
- تأمین نیازمندی‌های استانی، کشوری، منطقه‌ای و جهانی در حوزه‌های مختلف
- ایجاد ارزش‌افزوده محصولات در حوزه‌های مختلف
- توسعه استانداردهای محصولات و افزایش قابلیت رقابت‌پذیری
- استفاده بهینه از نیروهای انسانی متخصص و افزایش انگیزه در نیروهای جوان و فارغ‌التحصیلان
- کمک به توسعه صادرات
- بهبود کیفیت خدمات اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی، استراتژیک در استان
- افزایش حضور بخش خصوصی در حوزه آموزش، پژوهش، مهارت، تولید و صادرات

تأمین مالی

یکی از مسائل و مشکلات شرکت‌های دانش‌بنیان به‌خصوص در استان کرمان تأمین مالی برای اجرا و تجاری‌سازی ایده‌ها و طرح‌های خلاقانه است. شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور سرمایه اصلی آن‌ها فکری و دانشی آن‌ها است. متأسفانه این سرمایه در سیستم‌های سنتی تأمین مالی دارای هیچ‌گونه ارزشی نیست. بانک‌ها هیچ‌گونه ارزشی برای سرمایه فکری قائل نمی‌شوند و نیاز است صندوقی ایجاد شود که ماهیت VC داشته باشد و دارای مکانیزم‌های مشخصی برای فرایندهای ارزیابی، نظارت و توانمندسازی باشد. انجمن به‌منظور برطرف نمودن این خلأ با همکاری دیگر نهادها در تلاش است تا با راه‌اندازی صندوق پژوهش و فناوری غیردولتی استان کرمان بتواند تأمین مالی شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور را تسهیل نماید. این صندوق باید دارای مکانیزم مشخص ارزیابی، نظارت و توانمندسازی باشد و با ضمانت‌نامه‌های معقول سرمایه‌گذاری ریسک‌پذیر و تسهیلات اعطا نماید. در واقع مزیت اصلی این صندوق ارزش‌گذاری دارایی فکری در خواست‌کننده است. ● (آدرس سایت انجمن دانش‌بنیان: www.daneshbonyan-kr.ir)

کشورها به کمک توسعه و فناوری نتوانند در انقلاب چهارم گام نهند با مشکلاتی نظیر کاهش صادرات، کاهش بهره‌وری تولید، کاهش رضایت مصرف‌کننده، عقب‌ماندگی و ورشکستگی، افزایش بی‌رویه هزینه‌های تولید و قیمت تمام‌شده و کاهش کیفیت محصولات و کاهش فروش روبرو خواهند شد که پاره‌ای از این مشکلات در کشور و استان به وجود آمده است. استان کرمان با توجه به پتانسیل بی‌نظیر در زمینه معدن، کشاورزی، صنایع دستی و گردشگری، متأسفانه در زمینه توسعه فناوری و استفاده از آن ناموفق بوده است. از طرفی وجود مراکز دانشگاهی زیاد، فنی و حرفه‌ای، پارک علم و فناوری و مراکز رشد منجر به بهبود چشمگیر وضعیت توسعه فناوری استان نشده است. وضعیت صنایع و بخش‌های تحقیق و توسعه آن‌ها نیز علیرغم وجود صنایع بزرگ در توسعه استان نقش قابل‌ملاحظه‌ای نداشته‌اند. عواملی نظیر تمرکز دانشگاه‌ها بر آموزش و ناهم‌خوانی محتوای برنامه‌ریزی پژوهشی و محتوای دروس دانشگاهی با مقتضیات صنعت و بازار کار، عدم توجه به دانشگاه‌های نسل سوم که دانشگاه‌های آموزشی، پژوهشی و فناوری هستند، عدم وجود مهارت‌های لازم در بازار کار (عدم کارایی مراکز فنی و حرفه‌ای و عدم وجود آموزش و مهارت‌های شغلی)، بی‌توجهی به تحقیق و توسعه در واحدهای صنعتی (ناکارآمد بودن واحدهای R&D)، عدم تعیین نیازهای اساسی استان بر اساس قابلیت توسعه‌های آن‌ها، نبود برنامه جامع فناوری در استان که باعث نامشخص بودن مسئولیت و اهداف نهادهای مختلف استان در حوزه فن‌آوری شده، موازی کاری و جزیره‌ای عمل کردن سازمان‌های ذیربط را می‌توان از مهم‌ترین دلایل عدم دسترسی به توسعه فناوری نام برد. استان کرمان دارای پتانسیل‌های منحصربه‌فرد و بالقوه در زمینه‌های مختلف است که می‌تواند با توسعه و برنامه‌ریزی در حوزه فناوری به مرحله بالفعل برسد. از طرفی متأسفانه علی‌رغم وجود بانک‌های اطلاعاتی بسیار ارزشمند در اسناد تهیه‌شده در استان، راهکارهای اجرایی و عملیاتی بر اساس نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای دستگاه‌های اجرائی دولتی و خصوصی ذیربط در اکوسیستم فناوری ارائه نشده در این راستا پروپوزال طرح اجرایی استقرار اکوسیستم فناوری و نوآوری توسط انجمن، تدوین گردیده است.

اهداف اصلی تهیه سند اجرائی توسعه فناوری:

بدیهی است هدف اصلی انجام آموزش و پژوهش‌های بنیادی و کاربردی، پژوهش‌های نوظهور، پژوهش‌های بدیع و آینده‌پژوهی رسیدن به فناوری‌ها و تکنولوژی‌های نو در راستای تأمین، توسعه و رقابت در حوزه نیازها و خدمات اجتماعی، اقتصادی و استراتژیک در سطوح مختلف استانی، کشوری، منطقه‌ای و جهانی است. از طرفی رسیدن به فناوری در زمینه‌های مختلف نیازمند تعیین نیازمندی‌ها در سطوح مختلف استانی، کشوری، منطقه‌ای و جهانی در حوزه‌های مختلف و قابل‌رقابت، شناخت دقیق و تعیین عناصر اکوسیستم فناوری، تعیین الگوریتم ارتباط و وظایف عناصر تشکیل‌دهنده اکوسیستم و پایش و بهبود مستمر عملکرد عناصر بر اساس سنجش نقاط قوت و ضعف (SWOT) اجرایی هر عنصر سیستم است. مهم‌ترین اهداف اجرای این سند را می‌توان در دو بخش خلاصه نمود.